

అరణ్యపర్వము - జ్ఞానప్రథము

విఘ్నేశ్వర ధ్యానమ్

నమస్తే గణనాథాయ గణానాం పతయే నమః ।
భక్తిప్రియాయ దేవేశ భక్తేభ్యః సుఖదాయక ॥

శ్రీనివాస ధ్యానమ్

అనన్తవేదసంవేద్యం నిర్దోషం గుణసాగరమ్ ।
అతీంద్రియం నిత్యముక్తం శ్రీనివాసం భజేనిశమ్ ॥

శ్రీకృష్ణ ధ్యానమ్

వందే నవఘనశ్యామం పీతకాశేయవాససమ్ ।
సానన్దం సున్దరం శుద్ధం శ్రీకృష్ణం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

వ్యాస ధ్యానమ్

వేదవ్యాసం స్వాత్మరూపం సత్యసన్దం పరాయణమ్ ।
శాన్తం జితేంద్రియక్రోధం సశిష్యం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే, విరాజమానస్య, జగద్రక్షణార్థమవతీర్ణస్య, శ్రీమదఖి-
లాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినః,
పరిపూర్ణానుగ్రహేణ, సర్వేషాం, భక్తజనానామ్, ఆధివ్యాధినివృత్తిద్వారా,
ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం, సర్వారిష్టనివృత్తిద్వారా సకలశ్రేయోఽ-
భివృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య, చతుర్విధ, పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం,
సమస్తపాపక్షయార్థం, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీమన్మహాభారతే, యథాశక్తి,
మహాభారత శ్రవణ విద్యంతర్గత శ్లోకసారాయణం, ఆచార్యముఖేన
కరిష్యామహే.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

జనమేజయ ఉవాచ

భగవన్ కే న విధినా శ్రోతవ్యం భారతం బుధైః ।
ఫలం కిం కేచ దేవాశ్చ పూజ్యా వై పారణేష్విహా ॥ 1॥

దేయం సమాప్తే భగవన్ కించ పర్వణి పర్వణి ।
వాచకః కీదృశశ్చాత్ర ఏష్టవ్యస్తద్ వదస్వ మే ॥ 2॥

వైశంపాయన ఉవాచ

శృణు రాజన్ విధిమిమం ఫలం యచ్ఛాపి భారతాత్ ।
శ్రుతాద్ భవతి రాజేంద్ర యత్త్వం మామనుప్యచ్ఛసి ॥ 3॥

దివి దేవా మహీపాల క్రీడార్థమవనిం గతాః ।
కృత్యా కార్యమిదం చైవ తతశ్చ దివమాగతాః ॥ 4॥

హంత యత్తే ప్రవక్ష్యామి తచ్ఛృణుస్వ సమాహితః ।
ఋషీణాం దేవతానాం చ సంభవం వసుధాతలే ॥ 5॥

అత్ర రుద్రా స్తథా సాధ్యాః విశ్వేదేవాశ్చ శాశ్వతాః ।
ఆదిత్యాశ్చాశ్వినౌ దేవౌ లోకపాలా మహర్షయః ॥ 6॥

గుహ్యాకాశ్చ సగంధర్వాః నాగా విద్యాధరా స్తథా ।
సిద్ధా ధర్మః స్వయంభూశ్చ మునిః కాత్యాయనో వరః ॥ 7॥

గిరయః సాగరా నద్యః తథైవాప్పరసాం గణాః ।
గ్రహాః సంవత్సరాశ్చైవ అయనాన్భ్రతవస్తథా ॥ 8॥

స్థావరం జంగమం చైవ జగత్ సర్వం సురాసురమ్ ।
భారతే భారతశ్రేష్ఠ ఏకస్థమిహ దృశ్యతే ॥ 9॥

తేషాం శ్రుత్వా ప్రతిష్ఠానం నామకర్మాను కీర్తనాత్ ।
కృత్వాపి పాతకం ఘోరం సద్యో ముచ్యేత పాండవః ॥ 10॥

ఇతిహాసమిమం శ్రుత్వా యథావదనుపూర్వశః ।
సంయతాత్మా శుచిర్భూత్వా పారం గత్వా చ భారతే ॥ ॥11॥

తేషాం శ్రాద్ధాని దేయాని శ్రుత్వా భారత భారతమ్ ।
బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్త్యా భక్త్యా చ భరతర్షభ ॥ ॥12॥

మహాదానాని దేయాని రత్నాని వివిధాని చ ।
గావః కాంస్యోపదోహాశ్చ కన్యాశ్చైవ స్వలంకృతాః ॥ ॥13॥

సర్వకామగుణోపేతాః యానాని వివిధాని చ ।
భవనాని విచిత్రాణి భూమిర్వాసాంసి కాంచనమ్ ॥ ॥14॥

వాహనాని చ దేయాని హయా మత్తాశ్చ వారణాః ।
శయనం శిబికాశ్చైవ స్యందనాశ్చ స్వలంకృతాః ॥ ॥15॥

యద్యత్ గృహే వరం కించిత్ యద్యదస్తి మహద్వసు ।
తత్తద్దేయం ద్విజాతిభ్యః ఆత్మా దారాశ్చ సూనవః ॥ ॥16॥

శ్రద్ధయా పరయా యుక్తం క్రమశస్తస్య పారగః ।
శక్తితః సుమనా హృష్టః శశ్రూషురవికల్పకః ॥ ॥17॥

సత్యార్జవరతో దాంతః శుచిః శౌచసమన్వితః ।
శ్రద్ధధానో జితక్రోధః యథా సిద్ధ్యతి తచ్ఛ్రీణు ॥ ॥18॥

శుచిః శీలాన్వితాచారః శుక్లవాసా జితేంద్రియః ।
సంస్కృతః సర్వశాస్త్రజ్ఞః శ్రద్ధధానో ఽనసూయకః ॥ ॥19॥

రూపవాన్ సుభగో దాంతః సత్యవాదీ జితేంద్రియః ।
దానమాన గృహీతశ్చ కార్యో భవతి వాచకః ॥ ॥20॥

అనిలంబనునాయస్తమ్ అద్భుతం ధీరమూర్ఛితమ్ ।
అసంసక్తాక్షరపదం స్వరభావసమన్వితమ్ ॥ ॥21॥

త్రిపష్టివర్ణసంయుక్తమ్ అష్టస్థానసమీరితమ్ ।
వాచయేద్ వాచకః స్వస్థః స్వాసీనః సుసమాహితః ॥ 22॥

నారాయణం నమస్కృత్య నరం చైవ నరోత్తమమ్ ।
దేవీం సరస్వతీం వ్యాసం తతో జయముదీరయేత్ ॥ 23॥

ఈ దృశాద్వాచకాత్ రాజన్ శ్రుత్వా భారతభారతమ్ ।
నియమస్థః శుచిః శ్రోతా శృణ్వన్ సఫలమశ్నుతే ॥ 24॥

పారణం ప్రథమం ప్రాప్య ద్విజాన్ కామైశ్చ తర్పయన్ ।
అగ్నిష్టోమస్య యజ్ఞస్య ఫలం వై లభతే నరః ॥ 25॥

అప్పరోగణ సంకీర్ణం విమానం లభతే మహత్ ।
ప్రహృష్టః స తు దేవైశ్చ దివం యాతి సమాహితః ॥ 26॥

ద్వితీయం పారణం ప్రాప్య సో ఋతిరాత్రఫలం లభేత్ ।
సర్వరత్నమయం దివ్యం విమానమధిరోహతి ॥ 27॥

దివ్యమాల్యాంబరధరః దివ్యగంధవిభూషితః ।
దివ్యాంగదధరోనిత్యం దేవలోకే మహీయతే ॥ 28॥

తృతీయం పారణం ప్రాప్య ద్వాదశాహఫలం లభేత్ ।
వసత్యమర సంకాశః వర్షాణ్యయుతశో దివి ॥ 29॥

చతుర్థే వాజపేయస్య పంచమే ద్విగుణం ఫలమ్ ।
ఉదితాదిత్యసంకాశం జ్వలంతమనలోపమమ్ ॥ 30॥

విమానం విబుధై స్సార్థమ్ ఆరుహ్య దివి గచ్ఛతి ।
వర్షాయుతాని భవనే శక్రస్య దివి మోదతే ॥ 31॥

షష్ఠే ద్విగుణమస్తీత సప్తమే త్రిగుణం ఫలమ్ ।
కైలాసశిరాకారం వైదూర్యమణివేదికమ్ ॥ 32॥

- పరిక్షిప్తం చ బహుధా మణివిద్రుమ భూషితమ్ ।
విమానం సమధిస్థాయ కామగం సాస్పరోగణమ్ ॥ 33॥
- సర్వాన్ లోకాన్ విచరతే ద్వితీయ ఇవ భాస్కరః ।
అష్టమే రాజసూయస్య పారణే లభతే ఫలమ్ ॥ 34॥
- చంద్రోదయనిభం రమ్యం విమాన మధిరోహతి ।
చంద్రరశ్మి ప్రతీకాశైః హయైర్ముక్తం మనోజవైః ॥ 35॥
- సేవ్యమానో వరస్త్రీణాం చంద్రాత్ కాంతతరై రుభైః ।
మేఖలానాం నినాదేన నూపురాణాంచ నిస్సవైః ॥ 36॥
- అంకే పరమనారీణాం సుఖసుప్తో నిబుధ్యతే ।
నవమే క్రతురాజస్య, వాజిమేధస్య భారత ॥ 37॥
- కాంచనస్తంభనిర్యూహ, వైడూర్య కృత వేదికమ్ ।
జాంబూవదమయైర్దివ్యైః గవాక్షైః సర్వతోవృతమ్ ॥ 38॥
- సేవితం చాస్పరస్సంఘైః గంధర్వైర్దిని చారిభిః ।
విమానం సమధిస్థాయ శ్రియా పరమయా జ్వలన్ ॥ 39॥
- దివ్యమాల్యాంబరధరః దివ్యచందన భూషితః ।
మోదతే దేవతై స్సార్థం దివి దేవ ఇహాపరః ॥ 40॥
- దశమం పారణం ప్రాప్య ద్విజాతీనభివంద్య చ ।
కింకిణీ జాలనిర్ఘోషం పతాకధ్వజశోభితమ్ ॥ 41॥
- రత్నవేదికా సంబాధం వైడూర్య మణితోరణమ్ ।
హేమజాల పరిక్షిప్తం ప్రవాలవలభీముఖమ్ ॥ 42॥

గంధర్వై ర్గీతకుశలైః అస్పరోభిశ్చ శోభితమ్ ।
విమానం సుకృతావాసం సుఖేనైవోపపద్యతే ॥ 43॥

ముకుటేనాగ్నివర్ణేన జాంబూవదవిభూషిణా ।
దివ్యచందన దిగ్దాంగః దివ్యమాల్యవిభూషితః ॥ 44॥

దివ్యాన్ లోకాన్ విచరతి దివ్యైర్భోగైః సమన్వితః ।
విబుధానాం ప్రసాదేన శ్రియా పరమయా యుతః ॥ 45॥

అథవర్షగణానేనం స్వర్గలోకే మహీయతే ।
తతో గంధర్వసహితః సహస్రాణ్యేకవింశతిమ్ ॥ 46॥

పురందరపురే రమ్యే శక్రేణ సహ మోదతే ।
దివ్యయానవిమానేషు లోకేషు వివిధేషు చ ॥ 47॥

దివ్యనారీగణాకీర్ణః నివసత్యమరో యథా ।
తతః సూర్యస్య భవనే చంద్రస్య భవనే తథా । 48॥

శివస్య భవనే రాజన్ విష్ణోర్యాతి సలోకతామ్ ।
ఏవ మేతన్మహారాజ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 49॥

శ్రద్ధధానేన వై భావ్యమ్ ఏవమాహ గురుర్మమ ।
వాచకస్యతు దాతవ్యం మనసా యద్ యదిచ్ఛతి ॥ 50॥

హస్త్యశ్వరథయానాని వాహనాని విశేషతః ।
కటకే కుండలే చైవ బ్రహ్మసూత్రం తథా పరమ్ ॥ 51॥

వస్త్రం చైవ విచిత్రంచ గంధం చైవ విశేషతః ।
దేవవత్ పూజయేత్ తం తు విష్ణులోక మనాఘ్నుయాత్ ॥ 52॥

అతః పురం ప్రవక్ష్యామి యాని దేయాని భారతే ।
నాచ్యమానే తు విప్రేభ్యః రాజన్ పర్వణి పర్వణి॥ ॥53॥

జాతిం దేశం చ సత్యం చ మాహాత్మ్యం భరతర్షభ ।
ధర్మం వృత్తిం చ విజ్ఞాయ క్షత్రియాణాం నరాధిప ॥ ॥54॥

స్వస్తి వాచ్య ద్విజేనాదౌ తతః కార్యే ప్రవర్తితే ।
సమాప్తే పర్వణి తతః స్వశక్త్యా పూజయేత్ ద్విజాన్ ॥ ॥55॥

ఆదౌతు వాచకం చైవ వస్త్ర గంధ సమన్వితమ్ ।
విధివద్ భోజయేద్ రాజన్ మధుసాయస ముత్తమమ్ ॥ ॥56॥

తతో మూలఫలప్రాయం పాయసం మధుసర్పిషా ।
ఆస్తినే భోజయేద్ రాజన్ దద్యాచ్చైవ గుడాదనమ్॥ ॥57॥

అపూషైశ్చైవ పూషైశ్చ మోదకైశ్చ సమన్వితమ్ ।
సభాపర్వణి రాజేంద్ర హనిష్యం భోజయేద్ ద్విజాన్ ॥ ॥58॥

అరణ్యకే మూలఫలైః తర్పయేత్తు ద్విజోత్తమాన్ ।
అరణీ పర్వ చాసాద్య జలకుంభాన్ ప్రదాపయేత్ ॥ ॥59॥

తర్పణాని చ ముఖ్యాని వన్యమూలఫలాని చ ।
సర్వకామగుణోపేతం విప్రేభ్యోన్నం ప్రదాపయేత్ ॥ ॥60॥

విరాటపర్వణి తథా వాసాంసి వివిధాని చ ।
ఉద్యోగే భరతశ్రేష్ఠ సర్వకామగుణాన్వితమ్ ॥ ॥61॥

భోజనం భోజయేద్ విప్రాన్ గంధమాత్యైరలంకృతాన్ ।
భీష్మ పర్వణి రాజేంద్ర దత్త్వా యానమనుత్తమమ్ ॥ ॥62॥

తతః సర్వగుణోపేతమ్ అన్నం దద్యాత్ సుసంస్కృతమ్ ।
ద్రోణపర్వణి విప్రేభ్యః భోజనం పరమార్చితమ్ ॥ 63॥

శరాశ్చ దేయా రాజేంద్ర చాపాన్యసివరాస్తథా ।
కర్ణపర్వణ్యపి తథా భోజనం సార్వకామికమ్ ॥ 64॥

విప్రేభ్యః సంస్కృతం సమ్యగ్ దద్యాత్ సంయతమానసః ।
శల్యపర్వణి రాజేంద్ర మోదకైః సగుడౌదనైః ॥ 65॥

అపూపై స్తర్షణై శ్చైవ సర్వమన్నం ప్రదాపయేత్ ।
గదాపర్వణ్యపి తథా ముద్గమిశ్రం ప్రదాపయేత్ ॥ 66॥

స్త్రీ పర్వణీ తథారత్నైః తర్పయేత్తు ద్విజోత్తమాన్ ।
ఘృతౌదనం పురస్తాచ్చ ఐషికే దాపయేత్ పునః ॥ 67॥

తతః సర్వగుణోపేతమ్ అన్నం దద్యాత్ సుసంస్కృతమ్ ।
శాంతిపర్వణ్యపి తథా హవిష్యం భోజయేద్ ద్విజాన్ ॥ 68॥

అశ్వమేధికమాసాద్య భోజనం సార్వకామికమ్ ।
తథాశ్రమనివాసే తు హవిష్యం భోజయేద్ ద్విజాన్ ॥ 69॥

మాసలే సార్వగుణికం గంధమాల్యాను లేపనమ్ ।
మహాప్రాస్థానికే తద్వత్ సర్వకామగుణాన్వితమ్ ॥ 70॥

స్వర్గపర్వణ్యపి తథా హవిష్యం భోజయేద్ ద్విజాన్ ।
హరివంశసమాప్తౌ తు సహస్రం భోజయేద్ ద్విజాన్ ॥ 71॥

గామేకాం నిష్కుసంయుక్తాం బ్రాహ్మణాయ నివేదయేత్ ।
తదర్థేనాపి దాతవ్యా దరిద్రేణాపిపార్థివ ॥ 72॥

ప్రతిపర్వసమాప్తా తు పుస్తకం వై విచక్షణః ।

సువర్ణేన తు సంయుక్తం వాచకాయ నివేదయేత్ ॥ 73॥

హరివంశే పర్వణి చ పాయసం తత్ర భోజయేత్ ।

పారణే పారణే రాజన్ యథావద్ భరతవర్షభ ॥ 74॥

సమాప్య సర్వాః ప్రయతః సంహితాః శాస్త్రకోవిదః ।

శుభేదేశే నివేశ్యాథ క్షామవస్త్రాభిసంవృతాః ॥ 75॥

శుక్లాంబరధరః ప్రగ్వీ శుచిర్భూత్వా స్వలంకృతః ।

అర్చయేత్తు యథాన్యాయం గంధమాల్యైః పృథక్ పృథక్ ॥ 76॥

సంహితాపుస్తకాన్ రాజన్ ప్రయతః సుసమాహితః ।

భక్ష్యైర్మాల్యైశ్చ తోయైశ్చ కామైశ్చ వివిధైః శుభైః ॥ 77॥

హిరణ్యం చ సువర్ణంచ దక్షిణామథ దాపయేత్ ।

సర్వత్ర త్రిఫలం స్వర్ణం దాతవ్యం ప్రయతాత్మనా ॥ 78॥

తదర్థం పాద శేషం వా విత్త శార్యం వివర్జితమ్ ।

యద్యదేవాత్మనో^౨ భీష్టం తత్తద్ దేయం ద్విజాతయే ॥ 79॥

సర్వథా తోషయేద్ భక్త్యా వాచకం గురుమాత్మనః ।

దేవతాః కీర్తయేత్ సర్వాః నరనారాయణౌ తథా ॥ 80॥

తతో గంధైశ్చ మాల్యైశ్చ స్వలంకృత్య ద్విజోత్తమాన్ ।

తర్పయేద్ వివిధైః కామైః దానైశ్చోచ్చావచై స్తథా ॥ 81॥

అతిరాత్రస్య యజ్ఞస్య ఫలం ప్రాప్నోతి మానవః ।

ప్రాఘ్నయాచ్చ క్రతుఫలం తథా పర్వణి పర్వణి ॥ 82॥

ఇతి శ్రీమహాభారతే శతసాహస్ర్యాం సంహితాయాం వైయాసిక్యాం

హరివంశోక్త మహాభారత శ్రవణవిధౌ అధ్యాయః సమాప్తః ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామివారి గోవిందనామావళి

అథ క్షమాప్తార్థనా

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ లోకక్షేమప్రార్థనా

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం న్యాయ్యేనమార్గేణ మహీం మహీశాః ।
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్చుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాస్సుఖినో భవన్తు ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేస్స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

శ్రీయఃకాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

